

Obogatitev stroke in znanstveni doprinos magisterijev na področju bibliotekarstva, informacijske znanosti in knjigarstva

Katarina Švab

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
Katarina.Svab@ff.uni-lj.si

Število zagovorov magisterijev je bilo v letu 2019, na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, manjše kot leto prej, vendar pa vseeno lahko čestitamo enajstim novim magistricam. V prispevku bomo predstavili njihova magistrska dela in izvedeli več kot 11 novih spoznanj. Vsebinsko so sicer bibliotekarske teme prevladovale nad založniškimi tematikami, te ne bodo ostale prezrte, saj se Jezeru in popularnim televizijskim nadaljevankam ne moremo izogniti.

Magistrska dela nastajajo pod mentorstvi profesorjev in največkrat sta bili kot mentorici navedeni dr. Tanja Merčun Kariž in dr. Eva Kodrič-Dačić, med mentorji pa dr. Andrej Blatnik in dr. Miha Kovač. Glede raziskovalnih metod se jih je največ odločilo za metodo intervjuja in ankete. Kot manj pogoste se pojavita dnevnik branja in ekspertna študija.

Pregled začnemo z bibliotekarskimi temami, in sicer v splošnih knjižnicah. Simona Grdešič (2019) je predstavila primer ugotavljanja primernosti prostorov za knjižnično dejavnost. V ta namen je bila izvedena anketa, na katero je odgovorilo 161 uporabnikov knjižnice Črnomelj, opravljeni so bili intervjuji z zaposlenimi, sledila pa je ekspertna študija na podlagi standardov in pravilnikov. Priloga vključuje tabele, ki jih lahko knjižničarji uporabijo tudi v svoji matični knjižnici. Poznavanje RDA med slovenskimi katalogizatorji je proučevala Andreja Mišič (2019). V spletni anketi 161 katalogizatorjev, jih le 52 % pozna kratico RDA (Resource

Description and Access). Da se potrebuje nov katalogizacijski pravilnik meni 79 % vprašanih, vendar jih je le 43 %, seznanjenih z odločitvijo Strokovne komisije za katalogizacijo pri NUK glede prihodnjih katalogizacijskih sprememb. Določene spremembe pa pričakujejo tudi raziskovalci od visokošolskih knjižnic. Kristina Cvek (2019) je opravila anketo med zaposleni raziskovalci na Filozofski fakulteti. Čeprav so v splošnem zadovoljni s knjižničarji in knjižnico, pa je potrebno razmišljati tudi o tistih 20 procentih, ki pričakujejo več prostora za skupinsko delo in več naprednih IKT tehnologij. Študenti so zahtevna populacija in merjenje njihove uporabniške izkušnje v bibliografskih informacijskih sistemih ni enostavno. Ana Cvek (2019) je kot metodo uporabila anketo, dnevniške zapise in osebne intervjuje. Večinoma so ob uporabi informacijskih sistemov izražali pozitivna čustva (všečnost, veselje, navdušenje), pa tudi negativna čustva (zmedenost, razočaranje, živčnost), na uporabniško izkušnjo pa ima največji vpliv jasno izražena informacijska potreba in

interes za temo. S kvalitativno študijo, v katero je Klara Sabotič (2019) vključila desetih anketirancev in njihovih dnevnikov branja, raziskovala dejavnike (čas, prostor, drža, okoliščine, prisotnost ljudi itd.), ki vplivajo na posameznikove bralne navade. Značilnosti, ki prevladujejo, so: bere se zvečer, ko so opravljene dnevne zadolžitve, najbolj priljubljeno mesto sta kavč in postelja, potreben je mir oz. tišina ter udobje. Prevladuje branje tiskanega gradiva, lahkotnejše besedilo se bere v različnih pozah, medtem ko strokovna in zahtevnejša literatura »zahteva« vzravnano držo za mizo. Glede na vrsto intervjuvanci najraje berejo družbene romane, kriminalke in zgodovinske romane ter družboslovne strokovne knjige, knjige za samopomoč in o prehrani.

Velik interes pa še vedno ostaja za branje (tiskanih) ljubezenskih romanov, 30 % (od 187 anketiranih) prebere na leto več kot 41 ljubezenskih romanov (Jarc, 2019). Kot najpogostejši razlog navajajo, da jih branje spravi v dobro voljo, pozabijo na težave in jih sprosti. Da je lahko slovenska kriminalka tudi uspešnica, kažejo rezultati prodaje in izposoje knjig Tadeja Goloba in Mojce Širok. Urška Anja Levstek (2019) je s pomočjo pridobljenih podatkov in intervjujev z avtorjema, urednicama in tržnikoma, iskala »sestavine« recepta za uspešnico. V zaključku avtorica strne, da

Bere se zvečer, ko so opravljene dnevne zadolžitve, najbolj priljubljeno mesto sta kavč in postelja, potreben je mir oziroma tišina ter udobje. Prevladuje branje tiskanega gradiva, lahkotnejše besedilo se bere v različnih pozah, medtem ko strokovna in zahtevnejša literatura »zahteva« vzravnano držo za mizo.

uspešnice ne nastanejo naključno, veliko dejavnikov pripomore k takšnemu uspehu npr. literarne nagrade, pojavnost v medijih, avtorjeva blagovna znamka, oblikovanost knjige. Koliko je oz. bo k še večjemu uspehu avtorja Tadeja Goloba in tega žanra pripomogla televizijska nadaljevanka *Jezero*, pa bo verjetno predmet prihodnjih raziskav. Pogosto so knjižne uspešnice podlaga za filme in televizijske serije. Staša Kumše (2019) je ugotavljala, kakšen je vpliv na celostno blagovno znamko naslova. V raziskavo je vključila 10 naslovov ekraniziranih knjižnih uspešnic (npr. *Ostrina*, *Snežak*, *Tisto*, *Dekle na vlaku* itd.) in v zaključku zapisala, »da se večje tuje založniške hiše in knjigarne že zavedajo recipročnega učinka, ki ga imajo posnete vsebine po knjižnih predlogah na literarno delo in obratno« (Kumše, 2019, str. 77).

Knjižnične prireditve so bile v preteklosti že proučevane v zaključnih nalogah, vendar pa še ni bilo primerjave med knjižnico in knjigarno. Lea Zaletelj (2019) je ugotavljala značilnosti obiskovalcev na 16 literarnih prireditvah v knjižnici in knjigarni in kako se te prireditve podobne oz. različne po vsebini in izvedbi. Na podlagi 37 intervjujev je bilo oblikovanih 8 person. Knjižničarjem sta dobro poznana »Ivan« in »Zdenka«, manj pa »Organizirana mama Andreja« in »Fokusiran Rok«. In prav persone so koristne pri odkrivanju in doseganju ciljnih skupin, ki so drugače knjižnicam težko dostopne. S pomočjo person se lahko ugotavlja potreba po drugih ali drugačnih knjižničnih storitvah in produktih ter zagotovo pripomorejo k večjemu razumevanju uporabnikov.

Knjižnice imajo še prostor za izboljšave, predvsem glede promocije na socialnih omrežjih in aktualnosti tematik prireditev. Magistrska naloga je vsekakor »obvezno branje« za knjižničarje, ki organizirajo (literarne) prireditve.

Tokratni pregled vsebine magistrstev zaključujemo z zgodovino bibliotekarstva na Slovenskem od leta 1890 do 1914 in v času med obema vojnama (1918-1940). Ob prelomu stoletja je bilo znanih 77 knjižnic, v podrobno analizo pa je Katarina Berce (2019) izbrala tri knjižnice, pregledala njihove kataloge in jih primerjala tako med seboj kot s priporočilnima seznamoma literature, ki sta ju sestavili takrat prevladujoči politični strani: liberalno in klerikalno usmerjena. Najbolj očitna razlika med njihovimi knjižnicami so bili naslovi naročenih časopisov. V nalogi Neže Molnar (2019) pa k branju pritegnejo »veliki« bibliotekarji, ki so delovali v obdobju med obema vojnama, med katerimi je predstavljena tudi bibliotekarka

Melita Pivec - Stele. Pa bi znali povedati še kaj o Glozerju, Glonarju, Kidriču, Pirjevču, Šlebingerju, Krstniku ali Žigonu? Sistematično je predstavljeno takratno strokovno delo v knjižnici, narejena pa je tudi primerjava, koliko se je Pirjevčeva teorija (1940) dejansko uporabljala v času med obema vojnama.

Ker magistrske naloge niso ljubezenski romani, da bi jih želeli brati v tiskani verziji, jih lahko v toplini doma, na kavču ali v postelji, berete v e-obliki, saj so dostopne v Repozitoriju Univerze v Ljubljani (RUL: <https://repozitorij.uni-lj.si/info/index.php/slo/>).●

Viri:

- Berce, K. (2019). Slovenske društvene knjižnice na prelomu stoletja: 1890–1914
- Cvek, A. (2019). Elementi uporabniške izkušnje v bibliografskih informacijskih sistemih.
- Cvek, K. (2019). Pedagoški delavci kot uporabniki visokošolske knjižnice 21. stoletja: primer Osrednje humanistične knjižnice Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Grdešič, S. (2019). Primernost prostorov Knjižnice Črnomelj.
- Jarc, K. (2019). Ljubezenski roman v Sloveniji: knjižnična izposoja, bralci in produkcija.
- Kumše, S. (2019). Filmi, televizijske serije in uspešnice : študije primerov.
- Levstek, U. A. (2019). Slovenske kriminalke kot uspešnice.
- Mišič, A. (2019). Seznanjenost slovenskih katalogizatorjev pred uvedbo novega katalogizacijskega pravilnika.
- Molnar, N. (2019). Bibliotekarstvo na Slovenskem med obema vojnama (1918–1940).
- Sabotič, K. (2019). Branje doma : raziskovanje bralnih navad po metodi individualnih intervjujev.
- Zaletelj, L. (2019). Primerjava obiskovalcev literarnih prireditev v knjigarnah in knjižnicah.